

BUREAU VOOR DE STAATSSCHULD

Suriname Debt Management Office (SDMO)

Kwartaalverslag

1^e VERSLAG 2023

Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen

4 april 2023

Introductie

Het Bureau voor de Staatsschuld, ook wel bekend als SDMO, heeft besloten om dit jaar een kwartaalverslag: Overzicht Macro Economische Ontwikkelingen te produceren. Op kwartaalbasis zullen de relevante internationale en lokale economische ontwikkelingen van ons land gepresenteerd worden middels dit verslag. In dit huidige verslag worden de ontwikkelingen op basis van beschikbare data beschreven.

Mocht u na het lezen vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met het Bureau voor de Staatsschuld en wel als volgt: emailadres: info@sdmo.org en telefoon: 597 552644 of 597 552645.

Samenvatting

Aan de hand van de meest recente, bijgewerkte en beschikbare statistieken en informatie, evenals de vooruitzichten tot en met maart 2023, is de analyse gemaakt die als volgt samen te vatten is:

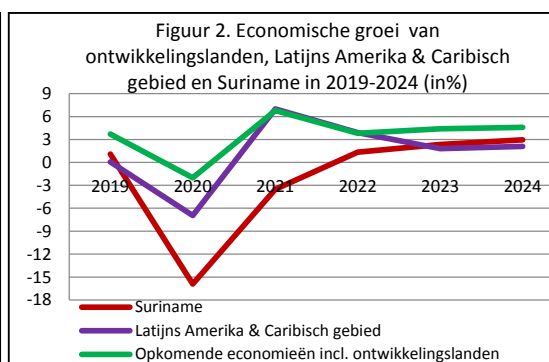
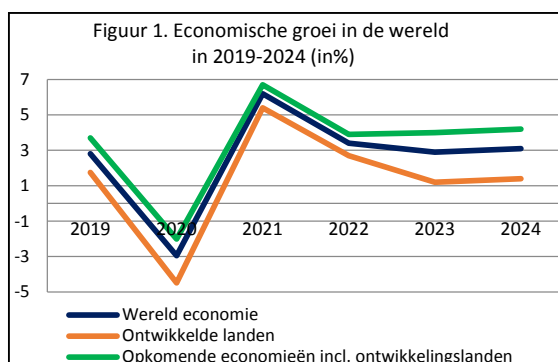
- De groei van de wereldeconomie voor 2022 is naar boven bijgesteld tot 3,4 procent, terwijl de verwachting is dat in 2023 de groei zal afnemen tot 2,9 procent vanwege de effecten van het krap monetair beleid wereldwijd met name stijgende rentevoeten, inflatie dat dit jaar nog steeds hoog zal zijn en het dalende vertrouwen van economische actoren in diverse landen.
- De groei voor Suriname zal naar verwachting in 2023 verder stijgen tot ca. 2,3 procent en wordt voor 2022 geschat op ca. 1,3 procent. De goudproductie steeg in 2022 wederom sinds de uitbraak van COVID-19 pandemie in 2020. Echter is de productie nog steeds onder het niveau van voor de pandemie.
- De mijnbouwsector, ten opzichte van de niet-mijnbouwsector als totaliteit, is structureel de voornaamste financieringsbron van buitenlandse transacties en de opbouw van de Internationale reserve.
- De internationale reserve in 2022 steeg met ca. USD 202 mln. tot USD 1.195 mln. door de inkomsten uit de mijnbouwsector en trekkingen op overheidsleningen uit het buitenland.
- In het tweede halfjaar van 2022 begonnen de wisselkoersen van de SRD ten opzichte van de Euro en USD enorm te stijgen, a.g.v een overliquiditeit in de economie door de hoge overheidsuitgaven aan o.a. subsidies. Het OMO beleid van de CBvS heeft sinds deze periode de overliquiditeit niet kunnen neutraliseren. De wisselkoersen in de eerste maanden van 2023 zijn nog steeds niet gestabiliseerd en deze trend geeft ook aan het gebrek aan vertrouwen van het publiek in de het beleid, de autoriteiten en de economie.
- Jaareinde inflatie is in de afgelopen 3 jaar erg hoog en lag tussen de 61-52 procent. Inflatie in 2022 was vooral het gevolg van importinflatie, wisselkoers depreciatie en verhoogde electra tarieven in juni.
- De kredietverlening naar de private sector is in het afgelopen jaar gestegen. Deze stijging heeft vooral betrekking op niet-productieve sectoren.
- Tot en met november 2022 bedroeg het financieringstekort van de overheid ca. -0,3 procent van BBP, terwijl het saldo van de primaire balans ca. 1,1 procent was.
- In 2022 is de effectieve staatsschuld in SRD gestegen met 51 procent als gevolg van een per saldo gestegen trekkingen ten opzichte van aflossingen, stijgende achterstanden en de wisselkoers depreciatie. Betaling van achterstanden op Paris Club crediteuren die geherstructureerd waren, werden in de laatste twee maanden van het jaar gedaan.

Economische groei en investeringen

De mondiale groei in 2022 wordt gekenmerkt door inflatie als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne en een vertraagde groei van de tweede grootste economie in de wereld China vanwege stijgende COVID-19 geïnfecteerde en lockdown periodes in het afgelopen jaar.

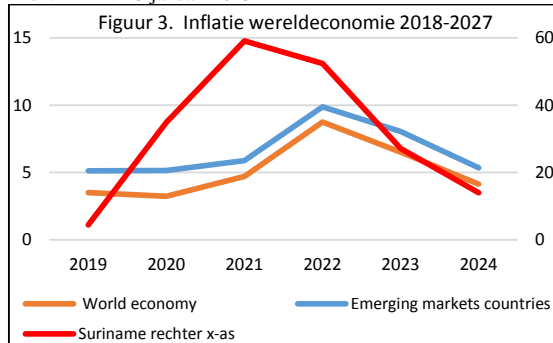
In januari 2023 heeft het IMF een “update” gegeven van de World Economic Outlook (WEO), waarbij de groei van de wereldeconomie voor 2022 thans geschat is op 3,4 procent in plaats van 3,2 procent, en de groei voor 2023-2024 op respectievelijk 2,9 procent en 3,1 procent. De groeicijfers voor 2023-2024 zijn met respectievelijk 0,2 en -0,1 procent aangepast ten opzichte van de eerdere schattingen in oktober 2022 (figuur 1). De geschatte en geprojecteerde groeicijfers voor 2022-2023 zijn verbeterd vanwege betere productieresultaten in diverse economieën met name de VSA en Eurozone in het derde kwartaal, voor sommige landen (VSA) ook in het vierde kwartaal en het opengooien van de Chinese economie in november-december van 2022. De groei in deze periode is vooral het gevolg geweest van stijgende binnenlandse consumptie vooral van diensten, stijgende private investeringen, het gebruik van besparingen na perioden van lockdown en de meer dan verwachte overheidsbijdragen aan het publiek voor bestedingen in sommige landen zoals Brazilië.

De groei projectie van de wereldeconomie zal dit jaar lager liggen dan in 2022, vanwege het effect van het gevoerd monetair beleid in vele landen tegen inflatie met als gevolg stijgende rentevoeten en een verminderd vertrouwen van economische actoren in de landen. De geprojecteerde mondiale groei van 2,9 procent ligt nog steeds beneden de pre-COVID gemiddelde groei van 3,8 procent in 2000-2019. In 2023 zal naar verwachting de groei van de opkomende economieën inclusief ontwikkelingslanden marginaal stijgen en rond de 4,0 procent¹ liggen, terwijl de groei bij de ontwikkelde landen juist sterk zal afnemen en op ca. 1,2 procent² geprojecteerd is.

Bron: IMF WEO januari 2023

Bron: IMF WEO oktober 2022 en januari 2023

Bron: IMF WEO oktober 2022

De meeste landen hebben nog steeds te kampen met verhoogde kosten voor levensonderhoud, met name voor voedsel en energie. Inflatie in de wereld zal ook dit jaar hoog zijn en moet worden aangepakt (figuur 3).

Was de gemiddelde inflatie van de mondiale economie in 2022 ca. 9,9 procent, de verwachting is dat deze dit jaar rond de 6,5 procent zal liggen. Voor de opkomende economieën en ontwikkelingslanden en Suriname was de gemiddelde inflatie in 2022 respectievelijk ca. 9,9 procent en 52,4 procent.

¹ Tot de categorie opkomende economieën en ontwikkelde landen behoren de twee grote economieën van de wereld China en India. Deze twee landen met een geschatte groei van respectievelijk 5,2 procent en 6,1 procent in 2023 zorgen voor een hoge gemiddelde groei van 4,0 procent in deze categorie landen.

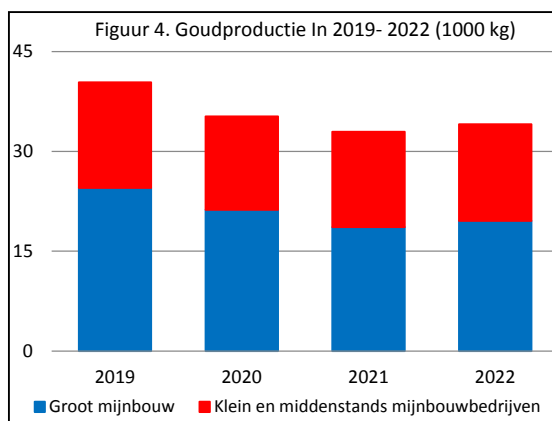
² De geschatte groei van de Amerikaanse economie en de Eurozone in 2023 vertonen een significante verlaging t.o.v. 2022 en wel van respectievelijk 0,6 procent tot 1,2 procent voor de VSA en van 2,8 procent tot ca. 0,7 procent voor de Eurozone.

Naar verwachting zal deze in 2023 rond de 8 en 27 procent liggen voor deze categorie landen en Suriname (figuur 3). Het positieve effect van het krap monetair beleid met stijgende rentevoeten om inflatie aan te pakken/stabiliseren zal pas in 2024 in vele landen gezien worden. Het monetair beleid zal echter investering en groei afremmen, en de fiscale en schuldpositie in vele landen verergeren.

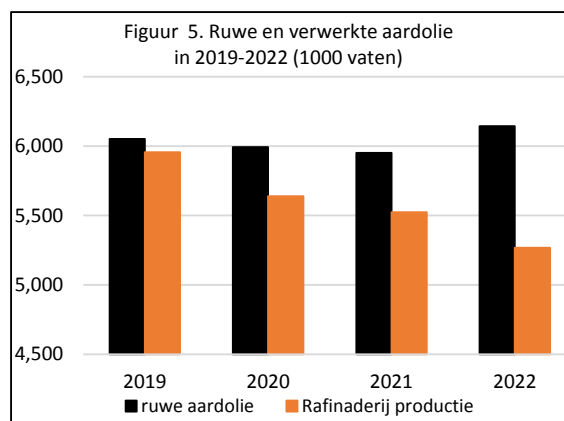
Als inflatie in de meeste landen sneller wordt aangepakt, dan zullen de groeiperspectieven verbeteren. De mondiale groeiperspectieven zullen echter verslechteren bij een escalatie van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne en een groeiende geopolitieke fragmentatie over de aanpak hiervan, verslechterende gezondheids crisis in China vanwege COVID-19, aanhoudende inflatie, stijgende rentevoeten en een groeiende schuldencrisis voor vele landen en het te snel herprijzen van activa (assets) door financiële markten³.

Op basis van de WEO van oktober 2022 wordt de groei van de Surinaamse economie voor 2022 geschat op 1,3 procent; een marginale groei na twee jaren contractie van de economie. Voor 2023-2024 zal de Surinaamse economie groeien met respectievelijk ca. 2,3 en 3,0 procent (figuur 2). Uit de grafiek blijkt dat de groeiverwachting van ons land in 2023-2024 beneden de groeiverwachting van de opkomende economieën inclusief ontwikkelingslanden ligt, maar wel boven die van de regio Latijns Amerika en het Caribisch gebied.

Van de grondstofproducenten en andere grote economieën in het Caribisch gebied is Guyana met een groei van 57,8 procent in 2022 en een gemiddelde groei van 23,3 procent in 2023-2024 verreweg de hardst groeiende economie in onze regio. Trinidad & Tobago, Jamaica en Barbados groeiden naar schatting in 2022 met respectievelijk 4,0 procent, 2,8 procent en 10,5 procent. De gemiddelde groei projectie voor deze landen in 2023-2024 bedragen respectievelijk 3,3 procent, 2,8 procent en 4,0 procent en liggen niet veel hoger dan in Suriname.

Bron: CBvS

Bron: Staatsolie Maatschappij Suriname N.V.

De productie van onze belangrijkste exportproducten goud en olie was in 2022 als volgt. In het afgelopen jaar is sinds de uitbraak van de COVID-19 pandemie, een stijging van de goudproductie van ca. 3,4 procent te constateren tot een hoogte van ca. 43,1 duizend kg goud (figuur 5). Echter is de productie nog steeds beneden het niveau van vóór de pandemie. De toename van de productie is vooral bij de grote mijnbouwbedrijven waar te nemen met een stijging van 4,5 procent. Deze stijging is het gevolg van de hogere productie van Rosebeld Gold Mines (RGM) operations inclusief de Saramacca mijn met het liefst 18,6 procent⁴.

³ “Een voortijdige versoepeling van de financiële voorwaarden als reactie op lagere inflatie gegevens kunnen het anti-inflatiebeleid bemoeilijken en aanvullende maatregelen noodzakelijk maken m.b.t. het krap monetaire beleid. Om dezelfde reden zouden de publicaties van ongunstige inflatie gegevens kunnen leiden tot een plotselinge herprijzing van activa en toenemende volatiliteit op financiële markten. “Dergelijke bewegingen kunnen liquiditeiten en het functioneren van kritieke markten onder druk zetten, met rimpeleffecten op de reële economie” –IMF, WEO update januari 2023.

⁴ Volgens de “Production Summary” op de website van IAMGOLD bedroeg de productie van RGM 713 duizend ounces ten opzichte van een productie van 601 duizend ounces in 2021.

De productie van de Merian mijn van Newmont Suriname daalde in 2022 met ca. 7,8 procent⁵ ten opzichte van 2021. De daling is het gevolg van het opraken van alluviaal goud, waardoor er dieper gemijnd moet worden. De verwachting is dat de goudproductie van deze multinational in 2023 verder zal afnemen.

De overname van de aandelen van het Canadees bedrijf IAMGOLD door het Chinees bedrijf Zijin Mining Group Co Ltd. in de Rosebel Gold Mines (RGM) operaties (95 procent) en in de Saramacca mijn (70 procent) is op 1 februari 2023 gefinaliseerd tegen een bedrag van ca. USD 400 mln.

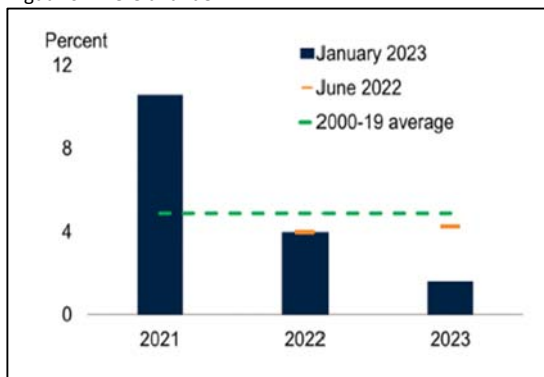
De productie van ruwe aardolie is in 2022 gestegen met 3,2 procent tot een productie van 6,2 miljoen vaten, terwijl de productie van de raffinaderij met ca. 4,6 procent is afgenomen ten opzichte van 2021. De toename van ruwe aardolie productie was het resultaat van de optimalisatie van bestaande putten, door middel van de toepassing van de high fluid rate (HFR) strategie, welke in 2021 was ingevoerd. De lagere productie is het gevolg van onderhoudswerkzaamheden aan de raffinaderij in het eerste en derde kwartaal.

De Apache Corporation heeft op 23 februari 2023 succesvolle boor- en stroom testen aangekondigd van de Sapakara South-2 put, de tweede put op de eerder aangekondigde ontdekking in Blok 58. De put bevindt zich ongeveer 4,6 kilometer ten zuiden van de Sapakara South-1 put. Total Energy heeft in maart (via Bloomberg) aangegeven dat zij erg dichtbij zijn om goedkeuring te geven voor de olie ontwikkeling in Suriname. Dit nieuws wekt sterk de indruk dat FID (Final Investment Decision), om te komen tot offshore olieproductie in Blok 58, dit jaar zal plaatsvinden.

Internationale handel- en kapitaalstromen

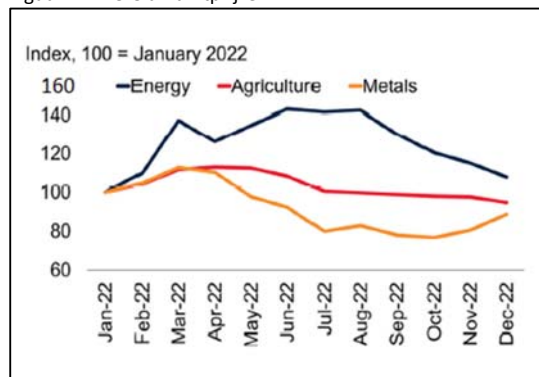
Volgens de Wereldbank is de groei van het volume van de wereldhandel in 2022 afgenomen ten opzichte van 2021. De oorzaak hiervoor is de afnemende economische groei als gevolg van een vertraging van de mondiale industriële productie (figuur 6). Wel is te constateren dat de productie en internationale handel van diensten zich verder herstelde in het afgelopen jaar. Dit is vooral het geval in de toerismesector en wel in landen waar een versoepeling van reisbeperkingen heeft plaatsgevonden. De verwachting voor 2023 is dat de mondiale handelsgroei verder zal afnemen vanwege de verder vertraagde groeiverwachting dit jaar.

Figuur 6. Wereldhandel

Bron: Global Monthly, Jan. 2023, Worldbank Group

Figuur 7. Wereldmarktprijzen

Bron: Global Monthly, Jan. 2023, Worldbank Group

De wereldmarktprijzen van grondstoffen vertonen medio 2022 een dalende trend als gevolg van de vertraagde mondiale groei c.q. afnemende vraag (figuur 7). De sterke daling is vooral bij energie producten te constateren, terwijl de prijzen van metalen juist in deze periode aan het stijgen zijn.

⁵ Het Jaarverslag van Newmont van 2022 geeft op pagina 81 aan dat de productie van de Merian mijn in 2022 403 duizend ounces bedroeg ten opzichte van de 437 duizend ounces in 2021.

De prijzen van agrarische producten zijn relatief hoog gebleven ondanks een lichte daling van vooral tarwe en plantaardige oliën. De bezorgdheid over voedselzekerheid in wereld als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, heeft ertoe geleid dat vele landen voedselexporten verboden hadden en andere handelsbeperkingen hadden ingesteld, zodat de voedselproductie in het land zelf kon worden geconsumeerd.

Kijken wij naar de handels- en kapitaalstromen van Suriname met het buitenland, dan moeten wij constateren dat de mijnbouw sector een enorme impact heeft op onze betalingsbalans.

Tabel 1. Impact van de Mijnbouw sector op de Betalingsbalans in 2019-2022 (in mln. USD)

Betalings Balans Rekeningen	2019			2020			2021			2022		
	Mijnbouw Sector	Niet-Mijnbouw Sector	Totaal	Mijnbouw Sector	Niet-Mijnbouw Sector	Totaal	Mijnbouw Sector	Niet-Mijnbouw Sector	Totaal	Mijnbouw Sector	Niet-Mijnbouw Sector	Totaal
Handelsbalans (goedn. & dienstn.)	1.108,7	-1.234,7	-126,0	1.569,8	-968,5	601,3	1.564,6	-1.141,5	423,0	1.690,7	-1.433,6	257,1
Lopende Rekening	776,8	-1.225,1	-448,3	1.240,0	-980,2	259,8	1.278,8	-1.102,7	176,1	1.453,8	-1.386,5	67,2
Kapitaal Rekening	0,0	-2,9	-2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	37,0	37,0	0,0	0,0	0,0
Financiële Rekening	563,5	-1.095,7	-532,2	864,4	-644,6	219,9	852,6	-934,0	-81,4	875,2	-887,6	-12,4
Statistische verschil.	-97,1	-191,5	-288,6	-260,9	137,7	-123,2	-135,3	257,8	122,5	-348,4	488,7	140,3
Financierings Items	116,2	-323,8	-207,6	114,7	-198,1	-83,4	291,0	126,0	417,0	230,2	-10,2	220,0
Reserve assets ²	116,2	-323,8	-207,6	114,7	-198,1	-83,4	291,0	126,0	417,0	230,2	-10,2	220,0
<u>Memorandum Item</u>												
Herwaarderings en andere verschillen ³		274,4	274,4		20,9	20,9		-9,8	-9,8		-17,6	-17,6

Bron CBvS

Note: (2) Exclusief herwaarderingsverschillen; (3) Herwaarderingsverschillen inclusief (de)monitizatie van monetair goud.

Uit tabel 1 blijkt dat de mijnbouwsector met als voornaamste producten goud en aardolie een enorme invloed uitoefent op de transacties met het buitenland in vergelijking met de niet-mijnbouwsector als totaliteit. Ten eerste is de handelsbalans van de mijnbouwsector in 2019-2022 structureel positief⁶. Dit wil zeggen dat de mijnbouwsector per saldo meer exporteert (goederen en diensten), dan dat zij importeert. Dit is slechts van toepassing op de goudsector. In figuur 8 waar de handelsbalans van olie is gepresenteerd voor dezelfde periode, constateren wij bij dit product een negatieve goederen balans⁷.

De rest van de economie importeert per saldo meer dan zij exporteert. Deze trend is terug te zien in de lopende rekening van de betalingsbalans voor de niet-mijnbouwsector. Dit wil zeggen dat de mijnbouw sector de voornaamste bron is voor de financiering van buitenlandse transacties en voor de opbouw van de internationale reserve.

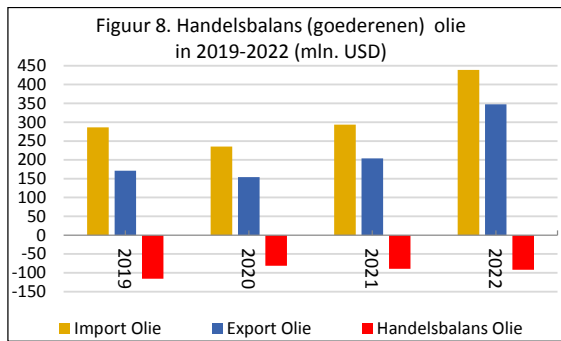
Het positieve saldo op de financiële rekening bij de mijnbouwsector, is het resultaat van een toename van vorderingen uit en/of een afname van verplichtingen aan het buitenland.

De totale exporten en importen van goederen en diensten bedroegen respectievelijk USD 2,6 miljard en USD 2,3 miljard in 2022 (figuur 9). Er was sprake van een stijging van respectievelijk 13 procent en 24,8 procent ten opzichte van 2021. Vanwege de marginale positieve economische groei en verhoogde internationale prijzen voor goederen en diensten, is de importwaarde in 2022 sterk gestegen.

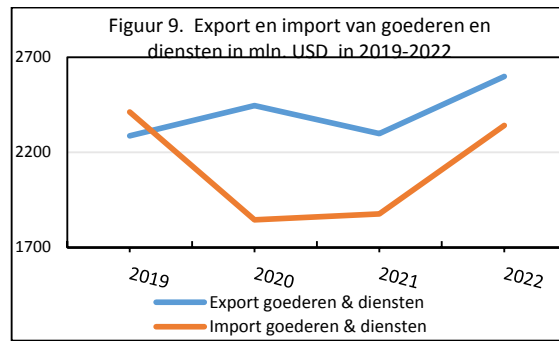
In figuur 10 komt tot uiting dat de stijgende importwaarde over alle categorieën merkbaar is, maar de grootste stijging heeft vooral betrekking heeft op olie importen (49,5 procent), chemische producten (26,8 procent) en overige goederen (23,9 procent).

⁶ Gezien het feit dat de exportwaarde van goud en aardolie ca. 90 procent uitmaakt van de totale exportwaarde van het land in 2019-2022, is het niet verwonderlijk dat de mijnbouwsector per saldo meer exporteert dan importeert.

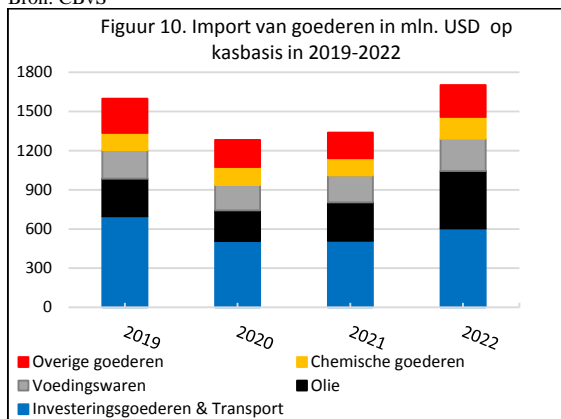
⁷ De dienstenbalans voor de oliesector vertoont ook een negatief saldo. In de betalingsbalans zijn thans de buitenlandse investeringen in de offshore olie-industrie niet opgenomen.

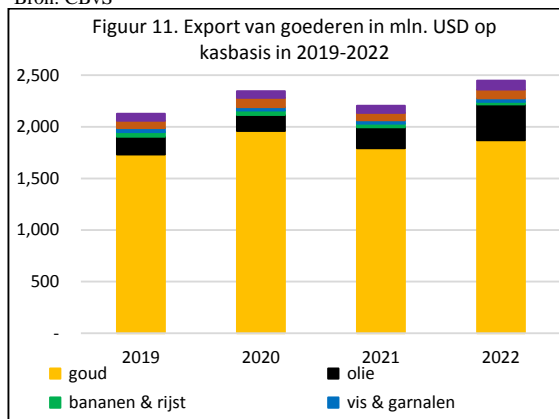
Bron: CBvS

Bron: CBvS

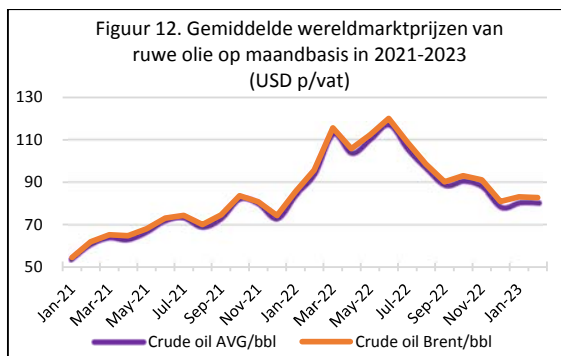

Bron: CBvS

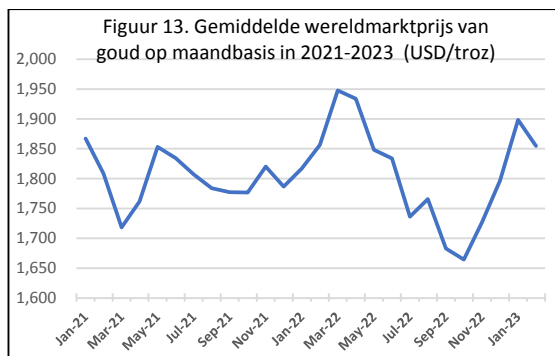

Bron: CBvS

Bij de exportwaarde van goederen (figuur 11) is de grootste stijging te constateren bij olie-exporten (70,2 procent), hout en houtwaren (18,8 procent) en overige exporten (25,7 procent). De oorzaak voor de sterk stijgende export- als importwaarde van **olie**, is de stijgende internationale prijzen voor dit product. De olieprijs bereikte een piek in juni 2022 van USD 120 per vat en vertoont in het tweede halfjaar een dalende trend (figuur 12). De dalende trend is veelal het gevolg van de vertraagde economische groei in diverse landen en het afwegen van groeivoorzichten door de kapitaalmarkten. In februari 2023 was de prijs voor ruwe aardolie rond de USD 83 per vat.

Bron: Wereldbank

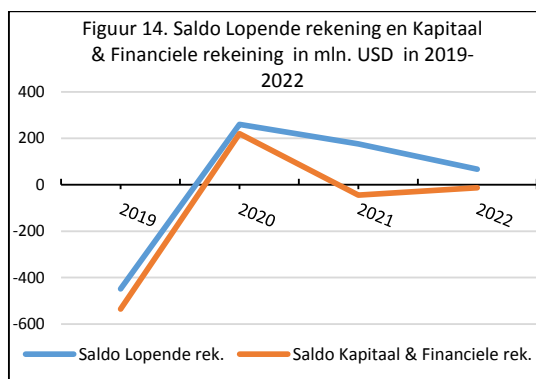
Bron: Werelbank

De exportwaarde van **goud** in 2022 is marginaal gestegen met 4,3 procent, vanwege een marginale stijging van het exportvolume van ca. 4,4 procent. De gemiddelde goudprijs in 2022 bedroeg ca. USD 1800 toz en is nauwelijks gestegen ten opzichte van de prijs van USD 1.798 toz in 2021. In figuur 13 komt tot uiting dat de goudprijs erg volatiel was in de afgelopen twee jaar. De goudprijs bereikte een piek van USD 1949 toz in april 2022 en daalde tot een dieptepunt van USD 1664 toz in november 2022. De dalende trend in deze periode moet gezocht worden in de sterke US-dollar als gevolg van een stijging van de Amerikaanse rentevoet op de Federal Reserve Funds in de afgelopen periode en de omgekeerde correlatie tussen de US-dollar en de goudprijs. Na november 2022 is de prijs wederom aan het stijgen als gevolg van turbulente kapitaalmarkten,

stijgende recessie verwachtingen en een gestegen vraag naar fysiek goud door centrale banken. In februari 2023 bedroeg de prijs gemiddeld USD 1.855 toz.

Stijgende exportwaarde van **hout en houtproducten** is veelal het gevolg van de stijgende FOB waarde van rondhout van USD 140 per m³ in 2021 naar USD 180 per m³ in het eerste kwartaal van 2022. In maart 2023 zullen de tarieven verder aangepast worden tot USD 210 - USD 220 per m³ voor diverse kwaliteit rondhout.

In 2022 nam de exportwaarde van de **agrarische producten rijst en bananen** af met USD 8,5 mln. tot USD 26 mln. Het voornaamste deel van deze exporten betreft rijst. De dalende rijstexporten zijn een gevolg van een dalende productie vanwege een lage inzaai van padie, en stijgende productiekosten in het afgelopen jaar.

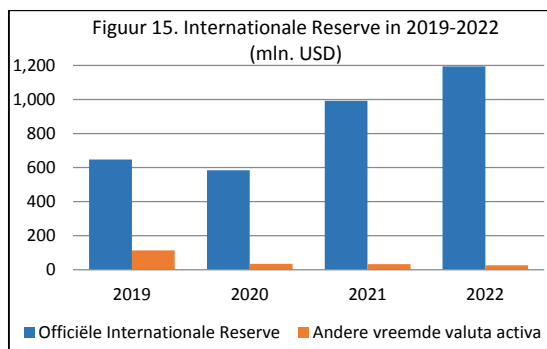

Bron: CBvS

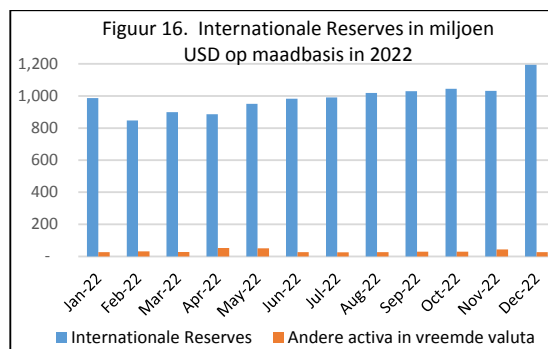
In 2022 was het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans positief en bedroeg USD 67 miljoen. Dit saldo was lager dan de USD 176 mln. in 2021, vanwege de sterker gestegen importen ten opzichte van exporten in het afgelopen jaar.

Het saldo van de kapitaal en financiële rekening vertoont wederom een negatief resultaat van USD 12 miljoen ten opzichte van het negatief resultaat van USD 44 mln. in 2021 (figuur 14).

Het negatief resultaat op kapitaal en financiële rekening was het gevolg is van de negatieve resultaten bij het saldo directe investeringen USD 7,3 miljoen en het saldo overig financieel verkeer van USD 24,5 miljoen, terwijl het saldo van beleggingen positief USD 19,4 miljoen was. Dit negatief saldo is volgens de betalingsbalans een weerspiegeling van de ingekomen kapitaalstromen uit het buitenland door afgenomen buitenlandse vorderingen van met name de algemene banken. Zoals reeds is aangegeven worden de deelrekeningen van de financiële rekening gedomineerd door transacties van de mijnbouwsector en wel door de grote mijnbouwbedrijven. De statistische verschillen bedroegen per ultimo 2022 USD 140,3 miljoen. Deze post, die ook het resultaat van de betalingsbalans beïnvloedt, wordt gekenmerkt als een sluitpost.

Bron: CBvS

Bron: CBvS

Per ultimo 2022 namen de internationale reserves toe met USD 202 mln. tot USD 1.195 mln. ten opzichte van 2021 (figuur 15). De stijgende internationale reserve is het gevolg van trekkingen op buitenlandse leningen van de overheid (veelal van IADB, IsDB en CDB) en vreemde valuta inkomsten van de overheid (dividend, inkomstenbelasting en royalties) uit de mijnbouwsector.

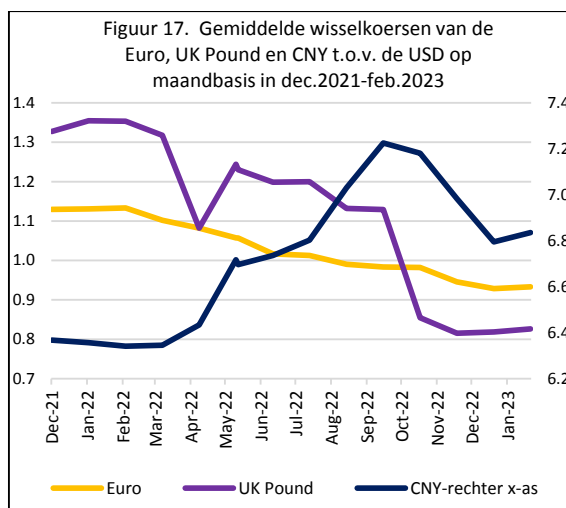
De internationale reserve bedroeg per ultimo november en december 2022 respectievelijk USD 1.032 miljoen en USD 1.195 miljoen, wat een toename van ca. 15,8 procent is in december (figuur 16). De sterke toename in december 2022 is gevolg van trekkingen op twee overheid IADB-leningen te weten één voor begrotingssteun van USD 150 mln. en een lening ten behoeve van “Labor Market Alignment with New Industries” van USD 10 miljoen.

Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

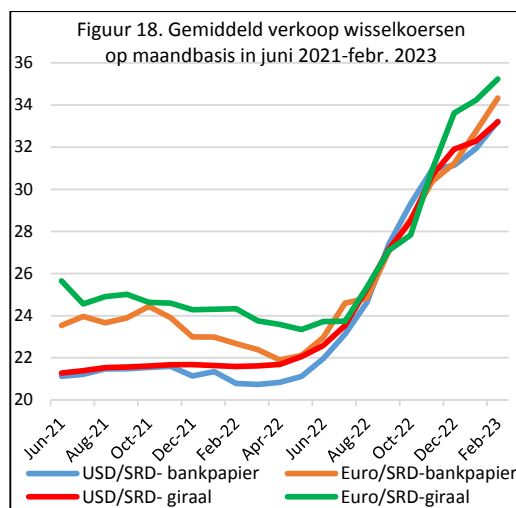
De internationale wisselkoersen zijn nog steeds volatiel. De sterke US-dollar die sinds oktober 2022 aan het stijgen was ten opzichte van andere valuta soorten, is in 2023 aan het afzwakken. Dit is vooral merkbaar in februari 2023 (figuur 17).

In het vierde kwartaal van 2022 begonnen de krachten die geleid hebben tot de stijging van de dollar, langzaam te veranderen, waardoor er een geleidelijke daling van deze valuta ten opzichte van andere belangrijke valuta's plaatsvond. De belangrijkste reden van een afname van de waarde van de US-dollar moet gezocht worden in het feit dat de Fed, na maanden van afnemende inflatie in de VSA, het tempo van de renteverhogingen aanzienlijk heeft vertraagd, waardoor de verwachting is gewekt dat de financieringskosten in de VSA niet sterk zullen stijgen in 2023.

Aan de andere kant zijn de centrale banken van de Eurozone en het Engeland standvastig gebleven in de snelle stijgingen van de rentevoet, waardoor hun valuta's versterkt zijn. Ook zijn de economische groei vooruitzichten voor Europa en China in het laatste kwartaal aanzienlijk verbeterd als gevolg van dalende energieprijzen en de stopzetting van het zero-COVID beleid in China. Dit heeft ook bijgedragen tot de versterking van de Euro en CNY.

Bron: IMF

Bron: CBvS

De SRD, t.o.v. de USD en Euro is vanaf mei-juni 2022 begonnen te stijgen, vertoont nog steeds een sterk stijgend verloop tot en met februari 2023 (figuur 18). Per ultimo 2022 bedroeg de depreciatie van de SRD t.o.v. USD en Euro respectievelijk 46,7 procent en 34,7 procent.

De oorzaak voor de stijgende koersen zijn het gevolg van het gevoerd beleid van de overheid met betrekking tot overheidsfinanciën, welke heeft bijgedragen tot de stijging van de basisgeldhoeveelheid en wel het SRD aandeel daarvan in het afgelopen jaar. Daarnaast hebben de Open Markt Operaties (OMO) niet volledig gefunctioneerd om overtollige SRD na mei-juni af te romen.

Het OMO beleid is gericht op de uitgifte van Termijn deposito's (TD's) aan banken tegen een looptijd van 1 week, 1 maand, 3 maanden en 6 maanden. In maart 2023 is de CBvS ook overgegaan tot de uitgifte van Centrale Bank Certificaten (CBC's) voor het wholesale segment (algemene banken, niet-bank financiële instellingen en bepaalde rechtspersonen). Bij de eerste veiling op 16 maart j.l. was het

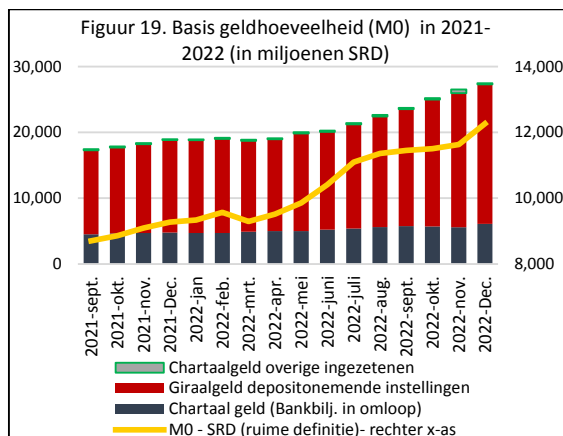
totaal bedrag aan toegewezen CBC's SRD 202,5 miljoen tegen een looptijd van 6 maanden en een rentevoet van 32,7 procent.

Naast de toename van de basisgeldhoeveelheid (overliquiditeit in de economie), zijn ook valuta speculatie en een sterk afnemende vertrouwen van het publiek in de economie de oorzaak dat de wisselkoersen na bijkans langer dan een halfjaar nog steeds niet gestabiliseerd zijn. De geldontwaarding van de lokale valuta als gevolg van de hoge inflatie en in de afgelopen drie jaar heeft het vertrouwen van de economische actoren in de regering, het beleid en de economie in zijn totaliteit enorm geschaad.

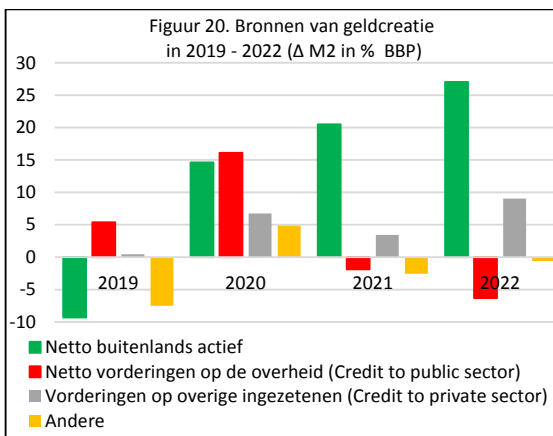
Op 28 maart 2023 heeft de regering in de DNA bekend gemaakt dat een taskforce zal worden opgezet onder leiding van het Openbaar Ministerie (OM) om het koers probleem aan te pakken. De voorgenoemde maatregelen voor de rest van het jaar die gepresenteerd waren, zijn o.a.:

- Overheidsbestedingen en afromen van geld zal gecoördineerd plaats vinden via goed overleg van de monetaire autoriteiten.
- Naast OMO's, zal de CBvS andere beleggingsinstrumenten uitgeven om het publiek te stimuleren in SRD te sparen en niet in vreemde valuta; Dit zijn de CBC's voor het retail-segment die in de laatste week van april van start zullen gaan. Tot de retail segment behoren Surinaamse ingezetenen te weten natuurlijke personen met name huishoudens en rechtspersonen waaronder bedrijven die vallen binnen deze groep.
- Het valutaverkeer wordt efficiënter gemaakt om de aankoop van valuta van niet bevoegden in te dammen;
- OM en CBvS zullen acties ondernemen tegen illegale valutahandel.

In figuur 18 komt ook tot uiting dat de cash en girale wisselkoersen in het tweede halfjaar van 2022 en de eerste maanden van 2023 niet veel verschillen. Bij de Euro is vooral na oktober de discrepantie wederom merkbaar. Het giraliseren en de verzending van Euro's zijn in de afgelopen maanden moeilijk op gang gekomen waardoor banken moeilijk cash Euro's accepteren en de cambio's een aanzienlijke discount toepassen bij de cash Euro's⁸.

Bron: CBvS

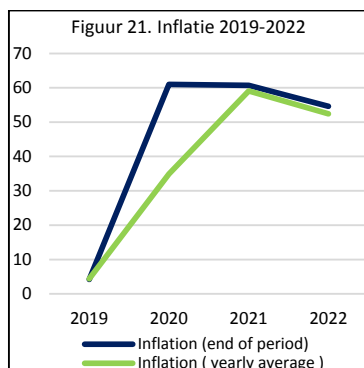

Bron: CBvS

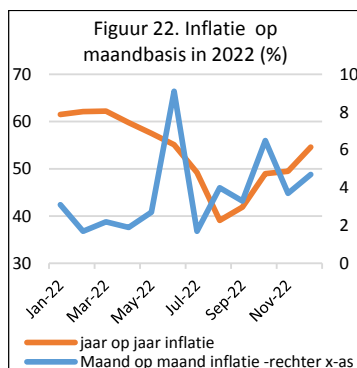
In figuur 19 wordt het verloop van de basisgeldhoeveelheid gepresenteerd in 2021 en 2022. Er is duidelijk een stijging het SRD-aandeel van de basisgeldhoeveelheid merkbaar na juni en wederom in december 2022. De stijging in december had betrekking op zowel overheidsuitgaven en vervallen OMO's (TD's) en de betaalde rente op dit instrument in deze maand.

⁸ De CBvS was in augustus 2022 opnieuw gestart met de cash vreemde valuta middelen van de banken ter geldtransporten naar het buitenland. De CBvS ontvangt cash middelen van de banken en maakt die vervolgens over naar de rekeningen van de banken bij correspondentbanken in het buitenland. Hierdoor was de discrepantie tussen cash en girale USD vrijwel weggewerkt. Met de Euro is het in de laatste maanden wat anders gelopen.

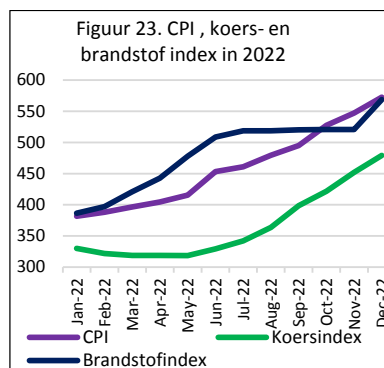
Totale geldcreatie in 2022 is voornamelijk het gevolg van een verhoogde internationale reserve door een netto instroom van kapitaal uit het buitenland (figuur 20). Vanwege de enorme wisselkoers depreciatie is er ook sprake van geldschepping uit hoofde van kredietverlening aan de private sector en wel op verstrekte vreemde valuta kredieten (figuur 24). Er heeft geen geldschepping plaatsgevonden uit hoofde van kredietverlening aan de overheid. Integendeel is de per saldo kredietverlening aan de overheid in 2022 afgenomen. De andere bronnen van geldcreatie in 2022 hadden veelal betrekking op de betaling van de OMO-rente aan het bankwezen.

Bron: ABS

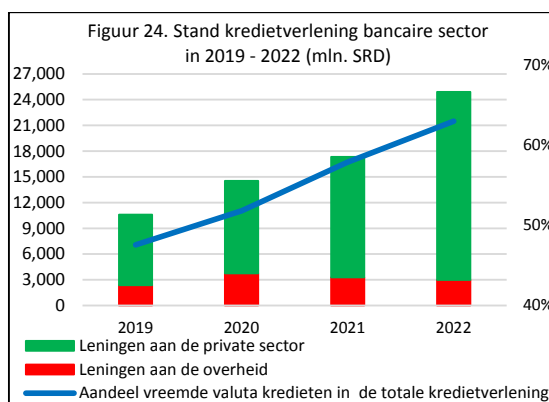
Bron: ABS

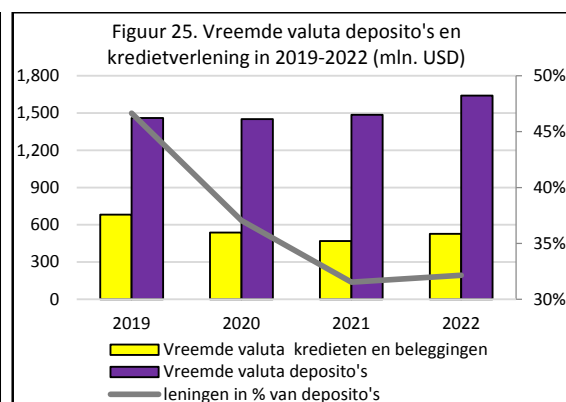
Bron: ABS

De jaareinde inflatie was in de afgelopen drie jaar erg hoog en lag tussen de 61-52 procent. Gemiddelde inflatie in 2022 was 52,4 procent, een paar procentpunten minder dan in 2021 (figuur 21).

Inflatie in 2022 was het gevolg van importinflatie, verhoogde electra tarieven in juni en de wisselkoers depreciatie. Inflatie op maandbasis (figuur 22) is na de piek in juni, een stuk lager en wordt in de laatste maanden sterk beïnvloed door het verloop van de wisselkoers en de brandstofprijzen (figuur 23). In de maand december 2022 bedroeg de maand inflatie 4,7 procent. In die maand werden de brandstofprijzen met SRD 2 per liter verhoogd.

Bron: CBvS met bewerking SDMO

Bron: CBvS met bewerking SDMO

De stand van de totale nominale kredietverlening uitgedrukt in SRD per ultimo 2022 was SRD 25.6 miljard (figuur 24). Dit is een stijging van 47,8 procent ten opzichte van eind 2021. In reële termen was de stand van de totale kredietverlening met 4,4 procent afgenomen. De per saldo stijgende kredietverlening aan de particuliere sector in nominale en reële termen wel met respectievelijk met 61,9 procent en 4,7 procent. De stijging heeft betrekking op zowel SRD als USD middelen. Al deze kredieten zijn naar de private sector gegaan en wel naar de overige niet-productieve sectoren.

Kijken wij naar het totaal bedrag aan de vreemde valuta deposito's bij de banken dan is er sprake van een toename van deposito's van ca. USD 154 miljoen tot USD 1.640 miljoen per ultimo 2022 (figuur 25), vanwege de giralisering van vreemde valuta middelen in het tweede halfjaar van 2022. In de figuur

is ook zichtbaar dat de vreemde valuta kredieten beleggingen gestegen zijn met ca. USD 59 miljoen in 2022.

Tabel 2. Financial soundness indicators van de bancaire sector in 2019-2023-jan. (in %)

	2019	2020	2021	2022	2023-Jan.
<u>Solvabiliteit*</u>					
Regulatory Tier 1 capital***/ Risk-weighted assets: capital adequacy ratio	10,8	10,5	12,9	16,8	16,0
Regulatory capital /Risk-weighted assets	11,4	11,8	14,3	15,5	17,3
Tier 1/total assets	5,2	4,9	5,7	6,6	6,8
<u>Kwaliteit kredietportefeuille</u>					
Non-performing Loans/gross loans	12,0	4,6	12,8	12,4	11,7
Non-performing Loans (minus provision)/capital				36,1	32,6
<u>Winstgevendheid</u>					
Return on Asset	1,0	2,0	1,8	3,3	0,4
Return on equity	16,7	34,8	29,6	48,1	5,4
Aandeel interest inkomsten in totale inkomsten				37,1	31,8
Verschuif tussen debet en credit rentevoet (in procentpunten)				8,1	8,3
<u>Liquiditeit</u>					
Liquide middelen/ totaal vermogen (assets)	46,8	51,5	58,8	54,3	53,6
Liquide middelen/ korte termijn schulden	93,4	101,3	117,0	107,0	105,6
Totale leningen/totale deposito's				74,1	74,4

Bron: CBvS

* Solvabiliteitsratio is gebaseerd op richtlijnen van de CBvS m.b.t. de capital adequacy ratio. De norm die de CBvS hanteert en waaraan banken moeten voldoen is 10 procent.

** Tier 1 capital: wordt gebruikt om de kapitaal beschikbaarheid van een bank te beschrijven en omvat het eigen vermogen en aantoonbare reserves.

Kijken wij naar de financial soundness indicators van de bancaire sector in tabel 2, kan er algemeen geconcludeerd worden dat de solvabiliteit, winstgevendheid als de liquiditeit indicatoren in 2022 en januari 2023 een verbetering vertonen ten opzichte van voorgaande jaren.

De CBvS capital adequacy ratio van 10 procent is op dat moment gehaald voor de totale bancaire sector. De verbeterde solvabiliteit van banken is ook het gevolg van de effecten van de depreciatie van de wisselkoers en de implementatie IFRS standaarden. Volgens de CBvS in het "Financial Stability Report" van 2022 is er geen verbetering gekomen in de kwaliteit van de kredietportefeuille van de banken, maar is deze verder verslechterd vanwege de slechte economische situatie in de voorgaande jaren. Het aandeel non-performing loans ten opzichte van de totale portefeuille van ca. 12 procent voor 2022-januari 2023 is nog steeds erg hoog.

In tabel 3 zijn de monetaire maatregelen van het plan geëvalueerd en aangegeven in welke mate deze maatregelen gerealiseerd zijn.

In mei 2021 is het economisch herstelplan van de overheid uitgegeven en door de Nationale Assemblée goedgekeurd. De algemene doelstelling van het plan is het herstel van de stabiliteit, en het wegwerken van de macro-economische onevenwichtigheden die een begrotings- en betalingsbalans crisis hebben veroorzaakt.

Dit houdt onder andere in dat het begrotingstekort aanzienlijk verminderd moet worden, monetaire financiering van de begroting wordt stopgezet, overgegaan wordt tot een zwevende wisselkoers en het niveau van de internationale reserves moeten herstellen. Bij succesvolle uitvoering van dit plan zou deze combinatie van beleidsmaatregelen, moeten leiden tot een langzame vermindering van inflatie en een terugkeer naar een houdbaar begrotingstraject. Dit plan geeft prioriteit aan het beschermen van de meest kwetsbaren van de samenleving tegen de last van de noodzakelijke aanpassing.

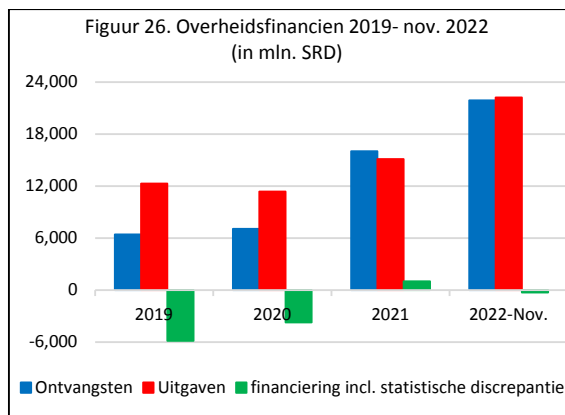
Tabel 3. Realisatie Monetaire Maatregelen in het Herstelplan 2020-2022

	Beleidsgebied	Verantw.	Omschrijving	Output	Realisatie
1	Wisselkoersbeleid	Centrale Bank	Aanpassing wisselkoers van SRD 7,52 naar SRD 14,29 voor USD 1 en verdere beheersing van de wisselkoers met latere bijstelling van het wisselkoersregime tot flexibele wisselkoers. (Regeerakkoord Urgentie fase maatregel 9).	Een wisselkoers die een goede reflectie is van de fundamentele macro-economische verhoudingen	Per 22 september 2020 is de wisselkoers vastgesteld op SRD 14,29 per USD. Vanaf 7 juni 2021 geldt het flexibel wisselkoerssysteem.
2	Afdracht exportopbrengsten	Commerciële banken	Exporteurs moeten alle exportopbrengsten repatriëren en 30% van de exportopbrengsten verkopen aan de Centrale Bank.	De deviezenreserve wordt opgebouwd en een deel hiervan wordt beschikbaar gesteld t.b.v. essentiële importen	De maatregel was reeds in 2021 doorgevoerd, maar heeft nog niet de nodige deviezen kunnen opleveren voor de overheid.
3	Verhoging kasreserve percentage	Centrale Bank	Het kasreservepercentage wordt verhoogd van 35% naar 39% (absorbeert ca. SRD 350 mln.).	Absorptie van overtollige liquiditeiten bij het bankwezen	Ingaande 30 december 2020 is het SRD kasreserve percentage bijgesteld tot 39 procent
4	Wijziging Bankwet ter versterking van de onafhankelijkheid van de Centrale Bank	President CBvS DNA	Wetswijziging tot herstel van de onafhankelijke positie van de Centrale Bank (Regeerakkoord Urgentie fase maatregel nr. 7).	Een geloofwaardige en onafhankelijke Centrale Bank	Ontwerp Wet 10 juni 2022 goedgekeurd in DNA. De publicatie van de wet heeft nog niet plaatsgevonden.
5	Intrekking Valuta Wet van 2020.	President DNA	De zgn. Valuta Wet heeft niet gewerkt en wordt ingetrokken. N.B. De rechter had de werking van de wet reeds opgeschort. (Regeerakkoord Urgentie fase maatregel nr. 8).	De Valuta Wet is ingetrokken.	Wet was begin 2021 ingetrokken. In maart 2021 is er een andere valuta wet aangenomen door DNA.
6	Aanscherpen Wet Toezicht Geldtransactiekantoren (2012)	President Centrale Bank DNA	De cambio's zijn bedoeld voor spot transacties en niet voor bancaire transacties. Via scherper toezicht en regulering behoren de cambio's zich tot deze spot transacties te beperken. Illegale cambio's worden aangepakt.	De cambio's houden zich aan hun wettelijke taken en verstoren de valutamarkt niet.	Wijziging Wet Toezicht Geldtransactiekantoren op 8 april 2021
7	Memorandum of Understanding tussen Financiën en de Centrale Bank	Min. Financiën Centrale Bank	Het sluiten van een overeenkomst tussen de twee monetaire autoriteiten ter voorkoming van nieuwe en indirecte monetaire financiering door de Centrale Bank.	Er is een MoU tussen het ministerie en de Centrale Bank, welke de financieringsafspraken regelt.	MoU getekend op 2 juli 2021 tussen governor Maurice Roemer en minister Armand Achaïbersing
8	MoU inzake data uitwisseling	Min. Financiën Centrale Bank	Het sluiten van een overeenkomst om reguliere data uit te wisselen om de monitoring van liquiditeit en voorspelling te versterken.	Data op gebied van liquiditeit wordt regelmatig uitgewisseld	MoU Data Exchange getekend d.d. 8 juni 2021 tussen het Ministerie van Financiën en Planning en de Centrale Bank van Suriname.

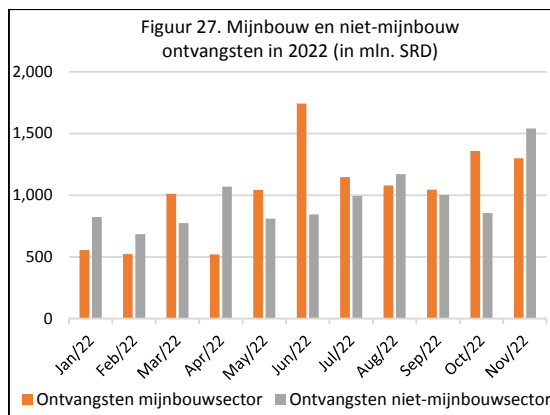
Bron: Herstelplan 2020-2022 met bewerking SDMO

Overheidsfinanciën en Staatsschuld

Tot en met november 2022 bedroegen de overheidsinkomsten SRD 21,9 miljard ten opzichte van de uitgaven van SRD 22,2 miljard (figuur 26). Er was tot op dat moment sprake van een financieringstekort van SRD 274,5 miljoen, dit is ca. -0,3 procent van BBP⁹. De financiering van het tekort heeft veelal plaatsgevonden middels trekkingen op buitenlandse leningen.

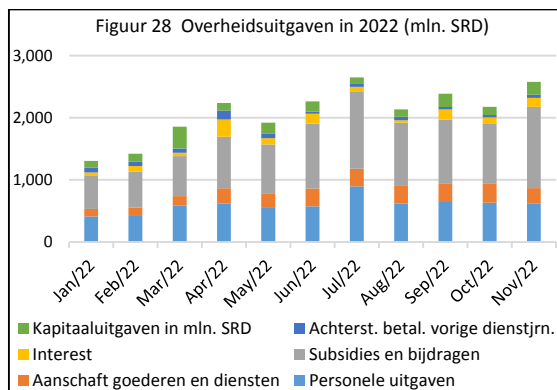

Bron: Min. van Financiën & Planning

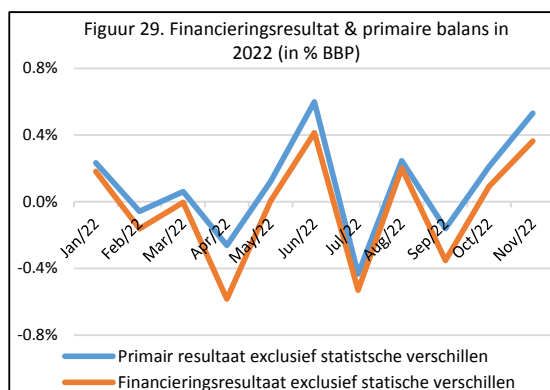

Bron: Min. van Financiën & Planning, bewerking SDMO

De primaire rekening¹⁰ daarentegen vertoont tot en met november 2022 een surplus van ca. SRD 944,0 miljoen, dit is ca. 1,1 procent van BBP (figuur 29). Deze surplus is nog steeds ver beneden de norm van 1,7 procent voor 2022 zoals het in het IMF- EFF programma is vastgesteld. Het is niet verwachtbaar dat het resultaat van overheidsfinanciën in december 2022, ertoe zal leiden dat deze target in 2022 is bereikt. In figuur 26 kan worden geconcludeerd dat overheidsfinanciën in de afgelopen twee jaren verbeterd zijn. Echter gaat het niet zo snel om de fiscale targets van het programma te behalen.

Bron: Ministerie van Financiën & Planning

Bron: Ministerie van Financiën & Planning

De analyse van overheidsuitgaven vertoont het volgende patroon. Na de uitgaven getemporeerd te hebben in de maanden augustus tot en met oktober, zijn deze in november toegenomen. In figuur 28 komt tot uiting dat naast subsidies en bijdragen, de interestbetalingen en kapitaaluitgaven in november

⁹ Het BBP cijfer bedraagt SRD 86.482,0 mln. en is een schatting van het IMF voor het jaar 2022.

¹⁰ Het **financieringssaldo of overall balance** van de overheid, is het verschil tussen de overheidsinkomsten en de lopende overheidsuitgaven, waarbij trekkingen en aflossingen op schulden niet worden meegenomen. Het **primaire saldo** is het verschil tussen de inkomsten van de overheid en de niet-rentedragende uitgaven. Het primaire saldo is de meest nauwkeurigste weerspiegeling van de budgettaire beleidsbeslissingen van de overheid, het is in principe het financieringssaldo, waarbij de rentelasten niet worden meegenomen bij de uitgavenzijde.

waren gestegen. Deze toename van rentelasten hadden betrekking op het inlopen van achterstallige interestbetalingen op buitenlandse schulden, terwijl stijgende kapitaaluitgaven veelal gericht waren op trekkingen gedaan op buitenlandse leningen ten behoeve van de uitvoer van projecten en ook trekkingen bij binnenlandse crediteuren t.b.v. infrastructurele werken.

De grootste uitgaven posten van de overheid zijn structureel “subsidies en bijdragen” en “personele uitgaven”. Deze 2 posten maakten tot en met november 2022 respectievelijk 45 procent om 30 procent uit van de totale uitgaven van de overheid. De totale subsidies bedroegen ongeveer SRD 10 miljard in deze periode en de grootste ontvangers hiervan zijn:

- EBS: 29 procent
- SZF: 10 procent.
- Gezondheidssector: 15 procent
- Brandstof: 14 procent. In november heeft er een extra vergoeding plaatsgevonden aan SOL, waarbij SRD 202 miljoen extra was betaald voor brandstof subsidie aan deze ondernemer.

Op 24 februari 2023 is de wet op de staatsbegroting, na aanpassingen goedgekeurd. Het begrote primair overschot bedraagt 2,6 procent van het geschatte BBP voor 2023, terwijl het financieringstekort neerkomt op ca. 1 procent. De target binnen het IMF-EFF programma voor de primaire balans in 2023 was gesteld op 3,5 procent van het BBP. Deze surplus is nodig om de (herschikte) schulden te kunnen aflossen. Bij de besprekingen die thans worden gevoerd om enkele targets binnen het programma aan te passen, is het voorstel om dit surplus terug te brengen tot 2,5 procent van het BBP. De besprekingen m.b.t. de voortgang en aanpassing van het programma zijn nog aan de gang.

Tabel 4. Goedgekeurde overheidsbegroting over 2023

	<u>In miljarden SRD</u>	<u>In % BBP</u>
Totale inkomsten inclusief trekkingen	50,8	42,4 %
Totale uitgaven inclusief aflossingen	52,7	43,9 %
Primaire balans	3,1	2,6 %
Financieringstekort	-1,2	-1,0 %
Begrotingstekort (totale inkomsten – uitgaven)	1,9	-1,6 %

Bron: Wijzigingen Ontwerp Wet Staatsbegroting 2023 met bewerking SDMO
Geschatte BBP 2023 = SRD 119,9 miljard (IMF- schatting)

In tabel 5 zijn de maatregelen met betrekking tot overheidsfinanciën opgenomen in het Herstelplan 2020-2022 geëvalueerd en nagegaan wat gerealiseerd is. Het plan beoogt een verbetering van het primaire saldo van de overheid met ongeveer 14 procentpunten van het BBP in de periode 2021-2024.

Aan het eind van 2022 bedroeg de totale effectieve Staatsschuld USD 3,2 miljard, het equivalent van SRD 101,1 miljard. De wettelijke schuld-BBP ratio op dat moment bedroeg 122 procent.

Per ultimo 2021 bedroeg de effectieve schuld ook USD 3,2 miljard, echter was de staatsschuld in SRD 114,4 miljard. Ten opzichte van 2021 is de effectieve schuld in SRD in het afgelopen jaar met 51 procent toegenomen.

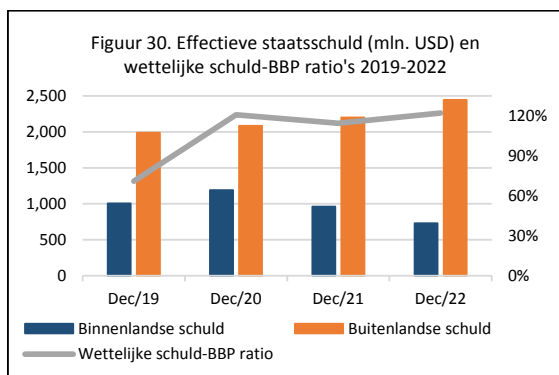
De toename van de schuld in 2022 met 51 procent, heeft de volgende redenen:

- De totale trekkingen minus aflossing was (USD 316,5 miljoen – USD 134,5 miljoen) USD 182,0 miljoen;
- De achterstanden op de totale schuldportefeuille is gestegen met 12 procent tot USD 523,5 miljoen;
- Wisselkoers depreciatie van de SRD ten opzichte van de USD van 33 procent in 2022. Daarnaast was er ook sprake geweest van een wisselkoers depreciatie van de Euro, CNY en SDR ten opzichte van de USD van respectievelijk 6 procent, 10 procent en 5 procent in het afgelopen jaar. Het vreemde valutarisico op de staatsschuld met een aandeel van 88 procent (figuur 31) is erg hoog en draag bij aan het stijgend verloop van de schuld bij onstabiele wisselkoersen.

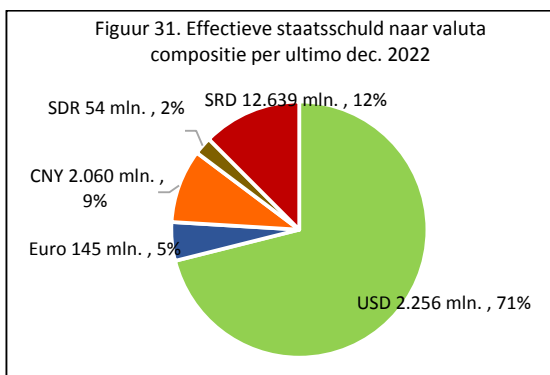
Tabel 5. Realisatie Maatregelen m.b.t. Overheidsfinanciën in het Herstelplan 2020-2022

Inkomsten verhogende maatregelen		Uitgaven verlagende maatregelen	
Maatregelen	Realisatie	Maatregelen	Realisatie
1. Solidariteitsheffing loon- en inkomstenbelasting natuurlijke personen en lichamen.	Wet goedgekeurd op 20 januari 2021. In werking vanaf 1 februari 2021 tot 1 januari 2022.	1. Van alle ministeries de uitgaven terug brengen met minimaal 10%.	In de begroting van 2020 is deze maatregel toegepast op alle ministeries. In de jaren na 2020 is deze maatregel losgelaten.
2. Onderhandeling met de 2 grootste goudbedrijven voor solidariteitsheffing van rond 7% van royalties.	Nog (niet) gerealiseerd.	2. Afbouwen van subsidies aan EBS.	In proces. Ingaande 1 juni 2022 zijn de tarieven reeds met 15% verhoogd.
3. Innen achterstallige belastingen.	De belastingdienst is hiermee gestart en heeft reeds wat middelen geïnd.	3. BAZO kaarten bestand opschonen.	Nog niet gerealiseerd.
4. Herziening beleid vrijstellingen op halffabricaten en kortingen op kapitaal investeringen.	De belastingdienst is thans met het bedrijfsleven in gesprek om deze maatregel verder uit te zetten en te realiseren.	4. Public Sector Reform fase 1 & 2.	In proces. In februari 2023 is de aangepaste personeelwet goedgekeurd.
5. Verhoging OB van 10% naar 12%.	Wet goedgekeurd op 12 augustus 2021. In werking vanaf 1 oktober 2021.	5. Aanpassing wet op de staatsschuld.	Wet in Parlement aangenomen, moet nog gepubliceerd worden.
6. Invoering BTW.	Wet goedgekeurd op 30 augustus 2022. In werking vanaf 1 januari 2023.	6. Herschikking van staatsleningen.	In proces. Paris Club schuld is geherstructureerd. Bij de binnenlandse schulden zijn enkele schulden aan de banken en de schulden t.b.v. infrastructurele werken reeds geherstructureerd.
7. Verhoging government take op benzine met SRD 1.	In werking vanaf 23 augustus 2020.		
8. Verhoging exportbelasting rondhout.	Missive uitgegeven 17 februari 2023.		
9. Aanpassing exporttarief vis uitvoer	Nog niet gerealiseerd. Er is reeds een voorstel uitgewerkt en zal dit jaar worden doorgevoerd.		
10. Verhoging van royalty van 2,75% naar 7,5% op goud van kleinschalige goudwinning.	In januari 2022 zijn de royalties verhoogd van 2,75% tot 4,5%.		
11. Aanpassing grondhuur.	Missive uitgegeven 17 februari 2023. Vergoeding in 2024.		
12. Conversie grondhuur naar eigendom.	Volgens de begroting 2023 wordt deze maatregel in 2023 goedgekeurd en uitgevoerd.		
13. Installatie containerscan op de haven.	Deze is op 5 mei 2022 in gebruik genomen.		
14. Aanpassing wet vermogensbelasting.	Nog niet gerealiseerd.		
15. Financiering COVID virus disease emergency loan bij CDB voor \$8,2 mln.	Overeenkomst getekend op 6 juli 2020. In december 2021 is er volledig getrokken op de lening hiervoor.		

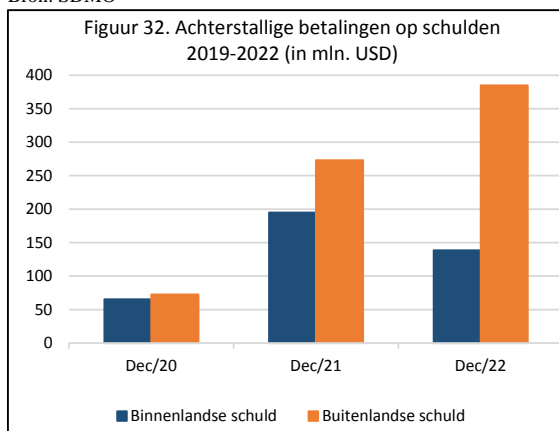
Bron: Herstelplan 2020-2022 met bewerking SDMO

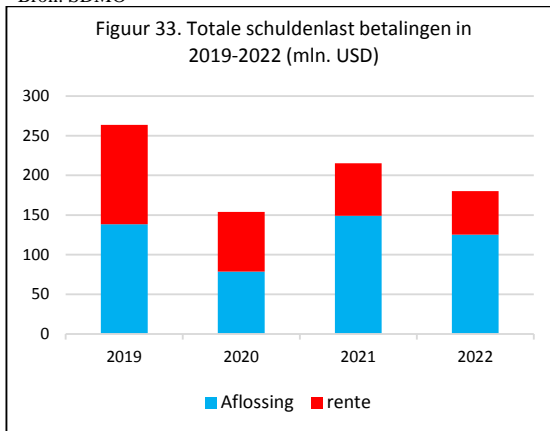
Bron: SDMO

Bron: SDMO

Bron: SDMO

Bron: SDMO

In het afgelopen jaar is het herstructureringstraject van buitenlandse commerciële- en bilaterale schulden niet volledig afgewikkeld. Slecht Paris Club bilaterale schulden zijn afgewikkeld. Hierdoor zijn de achterstanden op de staatsschuld toegenomen.

Per ultimo december 2022 bedroeg de totale achterstand op deze leningen USD 385 miljoen (figuur 32). De achterstallige betalingen op de binnenlandse schuld namen ultimo december af met 6 procent en bedroeg SRD 4,4 miljard. Deze daling is voornamelijk vanwege het herbeleggen van schatkistpapier en het inlopen van achterstallige rente op de geconsolideerde schuld bij de CBvS. In totaal is voor SRD 1,3 miljard aan schatkistpapier, die al geruime tijd in achterstand waren, herbelegd en is ca. SRD 562,7 miljoen ingelopen op de achterstallige rentebetaling op de geconsolideerde schuld bij de CBvS. De totale schuldenlast betalingen in 2022 bedroegen ca. USD 180 mln. (figuur 33).

Geselecteerde macro-economische indicatoren

Jaarstatistieken 2017-2023									
Reële economie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
							schat.	proj.	
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,1	-15,9	-3,5	1,3	2,3	3,0	ABS/IMF schat+proj.
Economisch groei (%)*	1,6	4,9	1,1	-15,9	-2,7	2,1	2,4	3,3	ABS/SPS schat+proj.
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	26.893	29.822	31.732	38.720	58.799	86.482	119.880		ABS/IMF schat+proj.
BBP per capita in USD	6.156	6.772	6.663	4.787	4.681	4.882	4.994		IMF
Nationaal Inkomen per capita in USD	5.432	6.059	6.367	6.001	4.356				ABS/bewer. SDMO
Inflatie – gemiddelde (%)	22,0	6,9	4,4	34,9	59,1	52,4	27,2	14,0	ABS/IMF
Inflatie – e.o.p. (%)	9,3	5,4	4,2	60,7	60,7	54,6	22,9	12,1	ABS/IMF
Werkloosheidspercentage (%)	7,0	9,0	8,8	11,1	11,2	10,9	10,6	10,3	IMF
Betalingsbalans (combinatie kas- en transactiebasis)- vanaf 2017 is de data gepresenteerd o.b.v. Balance of Payment Manual 6									
Totale export- G+D (mln. USD)	<u>2.143,4</u>	<u>2.235,8</u>	<u>2.286,8</u>	<u>2.446,4</u>	<u>2.299,5</u>	<u>2.598,6</u>			CBvS
• Goud	1.608,4	1.631,6	1.732,2	1.959,5	1.792,1	1.869,6			CBvS
• Aluinaarde	0	0	0	0	0,0	0,0			CBvS
• Olie	178,1	206,6	171,0	154,4	204,0	347,3			CBvS
• Rijst en bananen	50,9	52,6	45,6	43,5	34,5	26,0			CBvS
• Hout en houtproducten	59,5	69,1	71,4	89,1	72,3	85,9			CBvS
• Vis en garnalen	38,8	41,6	37,5	33,5	31,9	32,4			CBvS
• Overige goederen	56,1	68,6	68,7	65,1	69,0	86,7			CBvS
• Net exports goods under merchandising		-5,0	2,8	-1,3	-0,2	7,9			CBvS
• Diensten	158,3	170,7	157,4	102,6	95,9	143,0			CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>1.779,9</u>	<u>2.069,8</u>	<u>2.412,7</u>	<u>1.845,1</u>	<u>1.876,4</u>	<u>2.341,6</u>			CBvS
• Diensten	569,3	666,9	815,1	562,6	537,9	640,2			CBvS
Saldo Lopende rek. (mln. USD)	69,2	-118,7	-448,3	259,8	176,1	67,2			CBvS
Saldo Kap. + Fin. rek. (mln. USD)***	-112,6	-299,2	-535,2	219,9	-44,5	-12,4			CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	1,9	-3,0	-10,6	6,3	5,5	1,9			CBvS/bewer. SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)***	-3,2	-7,6	-12,7	5,3	-1,4	-0,4			CBvS/bewer. SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-4,5	-0,8	-6,8	-3,0	3,8	4,0			CBvS/bewer. SDMO
Totale goederen import (F.O.B. mln. USD)	<u>1.210,5</u>	<u>1.402,9</u>	<u>1.597,6</u>	<u>1.282,5</u>	<u>1.338,5</u>	<u>1.701,4</u>			CBvS
• Investering & transport	485,7	570,6	698,4	507,8	510,3	604,5			CBvS
• Olie	264,6	286,3	235,3	293,3	293,3	438,9			CBvS
• Voedingswaren	202,1	219,5	194,0	206,2	206,2	246,9			CBvS
• Chemische goederen	129,4	131,5	137,3	132,8	132,8	168,4			CBvS
• Overige goederen	236,2	262,0	208,1	196,5	195,9	242,7			CBvS
Internationally Reserve (mln. USD)	424,4	580,7	647,5	585,0	992,2	1.194,6			CBvS
Wereldmarktprijzen in USD									
Goud USD/troz	1.257,5	1.268,8	1.392,6	1.769,6	1.800,0	1.775,0	1.700,0		Wereldbank proj. Okt. 22
Ruwe aardolie Brent USD/vat	54,4	71,1	64,0	42,3	70,4	100,0	92,0		Wereldbank proj. Okt.22
Ruwe aardolie Brent USD/vat	52,8	68,3	61,4	41,3	69,1	98,2	85,5		IMF proj. Okt.22
Monetair en Financiële sector									
Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)	65,4	64,4	73,6	84,9	80,5	80,3			CBvS/bewer. SDMO
Stand tot. kredietverlen.(mln. SRD)	10.355,7	10.407,0	10.588,3	14.534,6	17.330,0	25.619,0			CBvS/bewer. SDMO

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Bron
							schat.	proj.	
Stand kredietverlen. a/d Private sector (mln. SRD)	8.164,1	8.094,6	8.218,8	10.787,0	14.037,0	22.719,0			CBvS/bewer. SDMO
Verkoopkoers SRD/USD (e.o.p.)	7,5	7,5	7,5	14,3	21,1	31,9			CBvS
Verkoopkoers SRD/USD gemiddeld	7,6	7,5	7,5	9,4	18,5	24,6			CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro (e.o.p.)	8,9	8,6	8,4	17,6	23,0	33,9			CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro gemiddeld	8,5	8,9	8,4	10,8	21,1	33,6			CBvS
Gemid. SRD debet (leen) rentevoet	14,3	14,4	15,2	14,8	14,9	14,7			CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	17,4	10,1	11,7	11,9	9,4	85,0			CBvS
Gemid. USD debet (leen) rentevoet	9,1	8,3	8,6	7,9	8,5	8,1			CBvS
Gemid. Euro debet(leen) rentevoet	8,8	8,5	8,3	8,3	8,2	7,8			CBvS
Overheidsfinanciën en Staatsschuld (kasbasis)									
Primaire balans (% BBP)	-5,8	-6,8	-15,6	-7,5	3,4				MvF/bewer. SDMO
Financieringstekort incl. statistische verschillen (% BBP)	-8,7	-10,1	-18,4	-9,6	1,7				MvF/bewer. SDMO
Committeringstekort incl. statistische verschillen (%BBP)	-7,8	-6,8	-15,8	-11,0	2,4				MvF/bewer. SDMO
Primaire niet minerale balans in % niet-minerale BBP	-18,3	-20,6	-31,0	-19,6	-12,9				MvF/bewer. SDMO
Fiscal impulse (%)	3,5	2,3	10,4	-11,4	-6,6				MvF/bewer. SDMO
Wettelijke staatsschuld (mln. SRD)	18.093,6	18.703,8	22.513,4	46.797,4	67.261,9	71.841,8			SDMO
Effectieve Staatsschuld (mln. USD)	2.406,1	2.487,2	2.993,8	3.274,8	3.158,4	3.174,2			SDMO
Buitenlandse Schuld (mln. USD)	1.682,7	1.715,9	1.987,1	2.084,1	2.197,9	2.443,5			SDMO
Binnenlandse Schuld (mln. USD)	723,4	771,3	1.006,7	1.190,5	960,6	731,3			SDMO
Binnenland schuld aan Algemene banken (mln. USD)**	290,2	347,6	396,0	392,6	212,1	172,3			SDMO
Wettelijke staatsschuld-BBP ratio (%)	67,3	62,7	70,9	120,9	114,4	122,2			SDMO
Trekking op buitenlandse Leningen (mln. USD)	291,8	186,3	357,7	87,9	102,6	299,3			SDMO
Tot. schuldenlast betal. (mln. USD)	212,7	357,5	263,7	153,8	215,3	203,5			SDMO
Kwartaalstatistieken 2021-2022									
Betalingsbalans (kasbasis)	2021	2021	2021	2021	2022	2022	2022	2022	Bron
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Totale export- G+D (mln. USD)	546,38	535,95	566,75	650,38	665,55	652,01	596,46	685,22	CBvS
• Goud	431,31	417,56	442,09	501,12	477,19	458,21	426,18	508,01	CBvS
• Olie	47,10	41,47	51,35	64,08	90,84	94,48	83,94	77,99	CBvS
• Rijst en bananen	8,79	9,37	8,94	7,36	5,93	7,69	6,93	5,43	CBvS
• Hout en houtproducten	16,06	23,53	13,15	19,53	29,85	19,65	12,97	23,39	CBvS
• Vis en garnalen	7,56	7,70	8,23	8,44	8,47	8,42	9,21	6,34	CBvS
• Overige goederen	13,97	16,66	17,77	20,58	20,99	26,99	19,49	19,60	CBvS
• Net exports goods under merchanting	0,05	-0,19	0,34	-0,37	-0,27	2,79	2,20	3,18	CBvS
• Diensten	21,55	19,85	24,89	29,66	32,54	33,61	35,55	41,28	CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	384,31	425,05	517,46	549,58	517,4	585,5	603,1	635,5	CBvS
• Diensten	104,57	128,07	146,83	158,46	155,32	161,57	158,35	164,93	CBvS
Saldo lopende rek. (mln. USD)	116,75	37,38	18,70	3,24	102,26	-2,40	24,02	-56,64	CBvS
Saldo Kap. Fin. rek. (mln. USD)***	140,10	-3,86	-146,66	-34,27	192,74	-130,41	99,05	-173,81	CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	2,84	1,05	0,68	0,12	2,48	-0,06	0,70	-2,00	CBvS/bewer. SDMO
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)	3,40	-0,11	-5,34	-1,26	4,67	-3,21	2,87	-6,12	CBvS/bewer. SDMO
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-0,27	-0,29	2,75	2,50	-0,03	-0,61	4,13	0,83	CBvS/bewer. SDMO

	2021	2021	2021	2021	2022	2022	2022	2022	Bron
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Totale goederen import (F.O.B. mln. USD)	279,75	296,98	370,64	391,13	362,12	423,89	444,80	470,61	CBvS
• Investering & transport	118,58	123,74	132,22	135,76	135,87	141,59	158,93	168,14	CBvS
• Olie	50,46	49,80	87,68	105,35	81,04	114,75	112,32	130,79	CBvS
• Voedingswaren	40,73	46,56	59,19	59,74	54,08	61,48	61,37	69,94	CBvS
• Chemische goederen	23,36	31,91	40,51	37,03	35,61	45,39	46,95	40,49	CBvS
• Overige goederen	46,61	44,97	51,04	53,25	55,52	60,67	65,22	61,25	CBvS

Overheidsfinanciën (kasbasis)

Primaire balans (% BBP)	0,3	2,0	1,4	0,1	0,2	0,5	-0,3		MvF/bewer. SDMO
Financieringstekort inclusief statistische verschillen (% BBP)	0,1	1,6	0,3	-0,3	0,1	-0,3	-0,7		MvF/bewer. SDMO
Committeringstekort inclusief statistische verschillen (%BBP)	0,1	1,7	0,6	-0,1	0,3	0,1	-0,5		MvF/bewer. SDMO

Maandstatistieken mrt. 2022 – feb. 2023

	mrt.	apr.	mei	juni	Juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	Bron
	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2023	2023	
Inflatie (%)													
Inflatie – maand tov. maand daarvoor (%)	2,2	1,9	2,7	9,1	1,7	4,0	3,3	6,5	3,7	4,7	3,7	3,3	ABS
Inflatie – maand tov. maand vorige jaar (%)	62,2	59,8	57,5	55,1	49,2	39,1	41,90	49,0	49,5	54,6	55,6	57,9	ABS

Internationale in USD

Internationale Reserve	899	886	951	983	991	1.018	1.029	1.045	1.032	1.195	1.219	1.188	CBvS
------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------

Wereldmarktprijzen in USD

Goud USD/troz	1.948	1.934	1.848	1.834	1.736	1.766	1.683	1.665	1.726	1.797	1.899	1.855	Wereldbank
Ruwe aardolie USD/vat	112,4	103,4	110,1	116,8	105,1	96,0	88,2	90,3	87,4	78,1	80,4	80,3	Wereldbank

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP), M0 en de stand v/d totale kredietverlening (mln. SRD)

Liquiditeitsquote	55,1	55,9	57,1	59,0	62,0	64,5	67,8	73,6	78,6	80,3	59,0	61,6	CBvS/bewer. SDMO
M0 (ruime def.)	18.881	19.110	20.025	20.280	21.413	22.654	23.723	25.205	26.514	27.470	29.489	28.890	CBvS
M2	47.619	48.347	49.351	51.037	53.652	55.804	58.625	63.625	67.958	69.486	70.738	73.877	CBvS
Stand tot. kredietverlen.	17.247	17.329	18.011	18.885	19.558	20.534	21.555	23.331	24.911	25.619	26.026	26.984	CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlening a/d overheid	4.546	4.346	4.283	4.390	4.585	4.838	5.059	5.576	5.919	5.869	5.839	6.000	CBvS/bewer. SDMO
Stand kredietverlening a/d private sector	12.701	12.984	13.728	14.495	14.973	15.696	16.497	17.756	18.992	19.751	20.186	20.984	CBvS/bewer. SDMO

CBvS Wisselkoersen (verkoopkoersen bankpapier) ****

SRD/USD (e.o.p.)	20,8	20,9	21,3	22,5	24,4	25,1	28,9	29,8	31,8	31,9	32,5	33,8	CBvS
SRD/USD gemiddeld	20,7	20,8	21,1	22,0	23,1	24,6	27,4	28,5	30,7	31,9	32,3	33,2	CBvS
SRD/Euro (e.o.p.)	22,4	21,9	22,1	23,0	24,6	24,8	27,0	28,6	32,6	33,9	34,9	35,4	CBvS
SRD/Euro gemiddeld	22,4	22,3	21,9	22,5	22,1	24,5	26,4	27,8	31,0	33,6	34,2	35,2	CBvS

Gemiddelde debet (leen) rentevoeten (%)

SRD kredieten	14,9	15,0	15,0	15,0	14,9	14,8	14,8	14,6	14,5	13,4	13,3	13,5	CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	9,3	11,5	11,5	10,0	10,0	10,0	10,0	85,0	-	-	-	-	CBvS
USD kredieten	8,2	8,2	8,1	8,1	8,0	8,0	8,0	8,1	8,1	8,2	7,9	7,9	CBvS
Euro kredieten	7,9	7,9	7,8	7,8	7,7	7,8	7,7	7,7	7,6	7,5	7,4	7,4	CBvS

	mrt. 2022	apr. 2022	mei 2022	juni 2022	Juli 2022	aug. 2022	sept. 2022	okt. 2022	nov. 2022	dec. 2022	jan. 2023	feb. 2023	Bron
Overheidsfinanciën (mln. SRD) en Staatsschuld (mln. USD)													
Tot. inkomsten kasbasis	1.785	1.588	1.853	2.586	2.140	2.250	2.046	2.215	2.841				MvF
Tot. uitgaven kasbasis	1.788	2.093	1.849	2.228	2.599	2.076	2.351	2.135	2.526				MvF
Wet.staatsschuld (mln SRD)	68.433	68.026	68.845	68.750	68.579	68.743	68.461	68.355	68.417	71.842	72.343	71.775	SDMO
Schuld a/d CBvS (mln SRD) *****	11.239	11.093	11.177	11.140	11.202	11.263	11.214	11.275	11.335	11.250	11.310	11.149	SDMO
Schuld a/d Alg. Banken (mln SRD)**	4.473	4.273	4.184	4.273	4.542	4.659	4.799	5.217	5.554	5.489	5.579	5.726	SDMO
Effectieve Staatsschuld In mln. USD	3.205	3.179	3.205	3.184	3.144	3.121	3.091	3.038	3.013	3.175	3.189	3.150	SDMO
Buitenlandse Schuld	2.248	2.249	2.292	2.291	2.281	2.288	2.279	2.274	2.277	2.443	2.450	2.436	SDMO
Binnenlandse Schuld	957	929	913	893	849	833	812	764	736	731	739	714	SDMO
Wettelijke staats- schuld-BBP ratio (%)	116	116	117	117	117	117	116	116	116	122	123	122	SDMO
Trekking op buiten- landse schuld (mln. USD)	23,2	0,3	51,9	1,8	3,6	19,7	1,1	4,6	10,4	161,2	4,2	0,1	SDMO
Tot. schuldenlastbetal. (mln. USD)	8,3	30,3	23,5	15,7	16,1	6,8	12,0	13,8	31,1	25,2	18,9	18,0	SDMO

e.o.p. = end of period

ABS- Algemeen Bureau voor de Statistiek, IMF- Internationale Monetaire Fonds, CBvS- Centrale Bank van Suriname, MvF-Ministerie van Financiën & Planning,
SDMO- Suriname Debt Management Office (Bureau voor de Staatsschuld)

* BBP cijfers voor 2018-2021 zijn voorlopige cijfers

** Dit is het saldo van vermogensoverdrachten van de financiële rekening van de betalingsbalans.

*** Binnenlandse schuld aan de Algemene Banken betreft schatkistpapier en verstrekte kredieten.

Uitleg bepaalde begrippen:

1. Overheidsfinancieringstekort is het saldo van overheidsinkomsten minus uitgaven. Als het saldo een tekort is, dan zal dit tekort met het aangaan van schulden gefinancierd moeten worden en daarmee ook de staatsschuld doen stijgen.
2. Overheidscommitteringstekort is het financieringstekort minus de betaalde achterstallige betalingen van de overheid, die betrekking hebben op voorgaande begrotingsjaren.
3. Primair overheidssaldo is het financieringssaldo exclusief de interestbetalingen op overheidsschulden. Het primair saldo geeft aan in welke mate het beleid bijdraagt aan het aantrekken van nieuwe schulden, zonder rekening te houden met betalingen op oude schulden.
4. Om de fiscale impuls voor procycliciteit aan te geven, wordt er van het primaire tekort de inkomsten uit de mineralen sector afgetrokken en het geheel wordt uitgedrukt in procenten van het BBP, exclusief de mineralensector.
5. Het verschil tussen de effectieve en wettelijke staatsschuld is de wisselkoers die gebruikt wordt om vreemde valuta schulden om te zetten in SRD. Bij de compilatie van de wettelijke schuld moeten vreemde valuta schulden tegen het jaareinde wisselkoers van het laatst gepubliceerde BBP door het ABS, in SRD worden omgezet. Bij de effectieve schuld berekening, die gebaseerd is op de internationale schuld definitie, wordt de wisselkoers gehanteerd van het moment, waarop de schuld betrekking heeft.
6. De effectieve schuld-BBP ratio is berekend o.b.v. het BBP (projectie) van het respectieve jaar, terwijl de wettelijke schuld-BBP ratio gebaseerd is op het laatste BBP cijfer van het ABS.